

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

עיקרי ההתפתחויות והמגמות במערכת הביטוח הלאומי

2015

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

עיקרי ההתפתחויות והמגמות במערכת הביטוח הלאומי

2015

תוכן עניינים

1	מבוא
1	חזון הביטוח הלאומי
1	הביטוח הלאומי במספרים
3	שינויי חקיקה ב-2015 - תמצית
4	שירות לקוחות
5	מיצוי זכויות בתחום הגמלאות
6	שינויי חקיקה
7	זיקנה ושאירים
9	סיעוד
12	נכות כללית
15	ניידות
16	הבטחת הכנסה
17	מזונות
18	אימהות
19	ילדים
21	נפגעי עבודה
22	שירות מילואים
23	אבטלה
24	אסירי ציון
24	שיקום מקצועי
26	זכויות עובדים בפשיטת רגל ופירוק תאגיד
26	נפגעי איבה
27	תשלום דמי ביטוח
28	ייעוץ לקשיש
30	קרנות הביטוח הלאומי
32	אמנות בינלאומיות
34	תוכניות לשנת 2016

מבוא

המוסד לביטוח לאומי הוא עמוד התווך של מערכת הביטחון הסוציאלי של מדינת ישראל. לביטוח הלאומי תפקיד מרכזי בהקטנת ממדי העוני, בצמצום האי-שוויון ובהגנה על הפרט מפני אי-ודאות כלכלית וחברתית. הביטוח הלאומי גם פועל להוביל ולעצב את מדיניות הרווחה של מדינת ישראל.

תכליתו של הביטוח הלאומי היא למנוע מצוקות חברתיות וכלכליות ולחזק את הלכידות והסולידריות החברתית. כליו העיקריים הם התשלומים (הקצבאות והגמלאות) שניתנים חלקם באופן אוניברסלי לכלל תושבי המדינה (לדוגמה קצבת הילדים או קצבת הזיקנה) וחלקם באופן סלקטיבי למי שנמצא מתאים לקבלם. יעילותן של גמלאות אלו נמדדת ביכולתן לצמצם אי-ודאות כלכלית ולמנוע סיכוני פרנסה זמניים ומתמשכים.

חזון הביטוח הלאומי

המוסד לביטוח לאומי הוא הגוף המקצועי והמוביל בתחום הביטחון הסוציאלי בישראל.

מדיניות – הביטוח הלאומי פועל על-פי חוק ליישום מדיניות הרווחה של מדינת ישראל, והוא שותף משפיע בהתוויית עקרונות מדיניות זו ובשמירה עליהם: ערבות הדדית, הקטנת הפערים בחברה, צמצום העוני והבטחת קיומה של מערכת הביטחון הסוציאלי לאורך זמן.

שירות – הביטוח הלאומי יפעל באופן יזום, ביעילות ותוך גילוי רגישות לכבוד האדם, כך שכל מבוסחת ומבוטח יוכלו למצות את זכויותיהם. דרכו של הביטוח הלאומי תהיה מושתתת על חתירה מתמדת למצוינות, תוך התאמה לצרכים המשתנים של מקבלי השירות ושמירה על קשר רציף עם המבוטחים והקהילה.

איכות – הביטוח הלאומי יהיה אבן שואבת לכוח אדם מקצועי, איכותי וערכי, המבצע את עבודתו מתוך תחושת שליחות, אחריות ושייכות. הביטוח הלאומי יפעל לפיתוח המשאב האנושי ולשיפור מתמיד של הכלים העומדים לרשותו.

הביטוח הלאומי במספרים

הביטוח הלאומי מספק שירות לכ-8.5 מיליון תושבי מדינת ישראל. בשנת 2015 שילם הביטוח הלאומי קצבאות לתושבי ישראל בסכום כולל של כ-75 מיליארד ש"ח.

כבכל שנה, גם ב-2015 הפעיל הביטוח הלאומי 32 תוכניות סוציאליות הכוללות כ-130 סוגי תשלומים ושירותים, הכוללים בין היתר את קצבאות הזיקנה, קצבאות הילדים, גמלת סיעוד, הגמלה להבטחת הכנסה וקצבאות הנכות למיניהן.

בביטוח הלאומי כ-4,000 עובדים שנתנו מענה בשנה זו לכ-15 מיליון אינטראקציות עם מבוטחים ב-78 סניפים ומרכזי שירות, באמצעות הטלפון והאינטרנט.

שינויי חקיקה ב-2015 - תמצית

- ✓ הגבלת שכר טרחה לחברות מיצוי זכויות ועורכי דין
- ✓ דיווח שכר מקוון ממעסיקים אחת לחצי שנה
- ✓ עדכון לוחות תמורה בתקנות ההיוון
- ✓ גמלת סיעוד בכסף (מהוראת שעה להוראת קבע)
- ✓ העלאת קצבאות שר"מ וילד נכה בעקבות העלאת שכר המינימום
- ✓ תוספת מיוחדת לנכים מונשמים
- ✓ הטבות בתשלום צריכת החשמל לנפגעי איבה

שנת 2015 היתה שנת בחירות, כך שהכנסת פעלה במשך חודשיים בלבד.

שירות לקוחות

אסטרטגיית השירות של הביטוח הלאומי מציבה במרכז את הלקוח ואת מיצוי זכויותיו בביטוח לאומי ומחדדת את הצורך ליזום ולהגביר כיווני פעולה בתחום זה.

שנת 2015 התאפיינה בפעילות ענפה בתחום זה: נבנה מודל אחיד לזרימת קהל בסניף, הוגש מידע, תהליכים קוצרו או חוזקו, נבנו תוכניות עבודה, הוטמעה שגרת ניהול כדי להעמיק את תודעת השירות של העובדים ואת הידע שלהם, וחוזק הקשר בין המבוטח לפקיד המטפל באמצעות טלפונים יזומים.

המוסד קידם מאוד את השירות באמצעים הדיגיטליים: הגשת תביעות, העלאת מסמכים באינטרנט, אתר שירות אישי, מסרונים לעדכון הטיפול ותזכורות, מחשבוני זכאות לקצבה והמשך הצבת עמדות לשירות עצמי ברשויות מקומיות.

המוקד הטלפוני טיפל ב-2015 ביותר מ-5.1 מיליון שיחות, ובמקביל פחת בהדרגה מספר הפונים לסניפים.

באמצעות אתר השירות האישי גדל ב-2015 מספר הפעולות שהמבוטח עושה באתר: הגשת תביעות, שליחת מסמכים לפקיד המטפל וקבלת מכתבים במייל במסגרת המהפכה הירוקה.

מספר פניות לפי ערוצי שירות, 2014-2015

אחוז השינוי	2015	2014	
10.0%	20,597,146	18,789,589	סך הכל
-5.0%	3,291,813	3,466,559	קבלת קהל
0.5%	5,134,824	5,110,027	מוקדים
24.0%	10,073,098	8,124,041	אינטרנט
0.4%	2,097,411	2,088,962	עמדות שירות עצמי

מיצוי זכויות בתחום הגמלאות

בשנת 2015, יזם מינהל הגמלאות כמה פעולות כדי להקל על האזרח למצות את זכויותיו בביטוח הלאומי ובכך לשפר את השירות הניתן לו ולחזק את אמונו במוסד: מיצוי זכויות יזום על-ידי המוסד; צמצום בירוקרטיה באמצעות חידושים דיגיטליים; קשר ישיר עם האזרח – פרויקט יש עם מי לדבר; מהפכת שירות בוועדות הרפואיות.

מיצוי זכויות ביוזמת המוסד:

- ✓ הצלבת מידע המצוי במחשבי המוסד עם המידע שבמשרדי הממשלה השונים, למניעת טרחה למבוטח ולקיצור משך הטיפול בו. בעקבות הצלבת המידע גדל מספר הקצבאות המשולמות אוטומטית ללא צורך בהגשת תביעה, והמקדמות בנכות כללית משולמות בתוך 10 ימים.
- ✓ חומר רפואי ממוחשב המתקבל מקופות החולים ובתי החולים מאפשר ליזום תביעות לחולים כבר בבתי החולים ולמצות אוטומטית את זכויותיהם להטבות הנלוות לקצבה.
- ✓ הקמת אתר לעובדים סוציאליים.
- ✓ מחקרים וסקרים למיצוי זכויות למשל בזיקנה, דמי לידה וכד'.
- ✓ ייזום בירורים בטלפון.

חידושים דיגיטליים:

- ✓ שימוש בדואר אלקטרוני במקום בניירת.
- ✓ משלוח מסרונים מהפקיד לאזרח עד לקבלת כל המסמכים ועדכנו בשלבי הטיפול.
- ✓ הגשת תביעה באינטרנט בצירוף מסמכים נלווים.
- ✓ מחשבוניים לבדיקת זכאות לגמלאות ולמיצוי זכויות.
- ✓ אתר לתשלום דמי הביטוח.
- ✓ אתר אישי שבו המבוטח יכול לעקוב אחר כל הפעולות בענייניו.

מהפכת שירות בוועדות הרפואיות:

- ✓ שירות הכנה לוועדה רפואית (יד מכוונת).
- ✓ צמצום חובת נוכחות בוועדות – ועדות ללא נוכחות.
- ✓ מסלול מהיר למקרים קשים.
- ✓ הוצאת פרוטוקול מודפס של תוצאות הוועדה.
- ✓ שיפור תוצאות הוועדה – חובת הנמקה לרופאים.
- ✓ סקרי שביעות רצון יומיים.
- ✓ שולחנות עגולים בשיתוף מבוטחים (כאלה שהתנסו בוועדות וכאלה שעדיין לא).
- ✓ הכשרת הרופאים – השתתפות בסדנאות וסימולציות.
- ✓ הוצאת ועדות הערר אל מחוץ למוסד לביטוח הלאומי.

שינויי חקיקה

הגבלת שכר טרחה לחברות למימוש זכויות ולעורכי דין

התיקון עוסק בהגבלת שכר טרחתם של עורכי דין וחברות פרטיות למימוש זכויות בבקשות ותביעות שעניינן גמלאות הביטוח הלאומי האלה: נפגעי עבודה, נכות כללית, ניידות, תגמול למתנדבים, פוליו וגזזת.

על-פי תיקון 161 לסעיף 315-א-315 לחוק הביטוח הלאומי, החל מ-22.7.15, שכר הטרחה יחושב על-פי שווי הגמלה שנקבע, ולתקופה של חמש שנים. לסכום זה אפשר להוסיף דמי פתיחת תיק (800 ש"ח) ובמקרים מסוימים סכום נוסף, על-פי קריטריונים כמו שווי הקצבה (קצבה ששיעורה נמוך מ-1,200 ש"ח מזכה בתוספת) וסוג הטיפול (טיפול הכולל ייצוג בערכאות משפטיות מזכה בתוספת). בכמה מקרים יאושר שכר טרחה לא מוגבל כגון ערעור לבית הדין בשאלת ההכרה בפגיעה כפגיעה בעבודה או הכנת חוות דעת רפואית במסגרת טיפול שניתן ע"י עורך דין.

עדכון לוחות תמורת בתקנות היוון הקצבאות

על-פי תיקון התע"ו-2016, פורסם ביום 9.6.16, לוחות התמורת בתקנות היוון הקצבאות עודכנו, למשל בנפגעי עבודה או בתאונת דרכים שהיא גם תאונת עבודה.

לתקנות מצורפים הלוחות בין השאר על-פי תוחלת החיים הממוצעת בישראל לאחר זמן רב שלא עודכנו.

הלוחות תוקנו בעקבות עתירה לבג"ץ בעניין זה והמלצות של ועדות שהקים שר הרווחה ושל ועדות במוסד.

שכר המינימום

שכר המינימום היה בינואר 2015 4,300 ש"ח ובאפריל 2015 עלה ל-4,650 ש"ח – עלייה של כ-8%. חוק שכר מינימום (העלאת סכומי שכר מינימום-הוראת שעה), התשע"ה-2015. התקבל 21.5.15, פורסם 25.1.15.

תמיכה כספית המיועדת לסיוע בשכר דירה
(במשותף עם תחום זיקנה, הבטחת הכנסה ומזונות)

בעקבות ערעור שהתקבל בבית הדין הארצי לעבודה, נקבע כי החל מיום 1.11.2015, מבוטח המשלם שכר דירה ונזקק לסיוע כספי כדי לעמוד בתשלומים הללו, סכום הסיוע לא יובא בחישוב הכנסתו לצורך זכאות לקצבת זיקנה/הבטחת הכנסה ומזונות.

יציאות לחו"ל שלא בתקופת הזכאות בשנה קלנדרית
(במשותף עם תחום זיקנה, הבטחת הכנסה ומזונות)

הקריטריונים שלפיהם נקבע כי החל מיום 1.10.2015 מספר היציאות של מבוטח לחו"ל בשנה קלנדרית לצורך תשלום גמלה נבחנו בבית הדין האזורי לעבודה, ונקבע כי יציאה לחו"ל **שקודמת** להגשת התביעה לקצבת זיקנה, לא תובא בחישוב מניין היציאות לחו"ל בשנה הקלנדרית.

זיקנה ושאירים

זיקנה

מ-2015 מקבלי קצבת זיקנה הזכאים להשלמת הכנסה לפי חוק הבטחת הכנסה יקבלו את התוספת אוטומטית. בנוסף, אושרה תוספת למקבלי השלמת הכנסה ששולמה במרוכז בדצמבר 2015.

מספר מקבלי קצבת זיקנה ב-2014 היה 900,788, כ-3.7% יותר משנת 2014.

קצבת זיקנה לחודש (ש"ח)

עם שני ילדים	עם ילד אחד	ללא ילדים	
2,499	2,015	1,531	מבוגר
3,269	2,785	2,301	זוג

מי שמלאו לו 80 מקבל תוספת של 86 ש"ח

קצבת זיקנה בתוספת השלמת הכנסה

שיעור מוגדל - למי שטרם מלאו לו 70 (ש"ח)

עם שני ילדים	עם ילד אחד	ללא ילדים	
5,421	4,487	2,803	מבוגר
6,033	5,099	4,164	זוג

שיעור מוגדל - למי שמלאו לו 70 וטרם מלאו לו 80 (ש"ח)

עם שני ילדים	עם ילד אחד	ללא ילדים	
6,064	5,130	3,042	מבוגר
6,677	5,742	4,808	זוג

שיעור מוגדל - למי שמלאו לו 80 (ש"ח)

עם שני ילדים	עם ילד אחד	ללא ילדים	
5,727	4,792	3,016	מבוגר
6,339	5,404	4,469	זוג

מסירת מידע לילדי מנוח בוגרים, למיצוי זכויותיהם לפיצויים מגרמניה

במקרים מסוימים, כאשר המנוח הגיש תביעה בישראל לקבלת פיצויים מגרמניה והוא לא השאיר צוואה, גם ילדים בוגרים יכולים להיות זכאים לקצבת שאירים מגרמניה במסגרת חוק הגטאות. בנסיבות אלו בלבד אפשר למסור לילדי המנוח הבוגרים אישור על קצבת ההורה המנוח לשם מיצוי זכויותיהם לקצבת שאירים.

מיצוי זכויות למבוטח שקצבתו נשללה בהעדר שיתוף פעולה

מבוטח שנשלחה לו הודעה בדבר שלילת הקצבה, על הפקיד לחפש במאגר המידע במוסד מסמכים או תביעות אחרות היכולות לשמש לחידוש הקצבה ולמיצוי מלוא זכויותיהם בזיקנה ושאירים ולנסות ליצור איתו קשר.

שאיירים

גובה קצבת השאיירים שהמוסד משלם תלויה במצבו המשפחתי של המבוטח. לעניין זה מוגדר ילדו של מבוטח בסעיף 238 לחוק, וגילו מוגבל בהתאם לסוג לימודיו או שירותו הצבאי.

קצבת שאיירים (ש"ח)

תוספת לבני +80	שני ילדים ללא הורים	ילד אחד ללא הורים	מבוגר עם 2 ילדים	מבוגר עם ילד אחד	מבוגר יחיד	אלמנה צעירה
86	1,902	951	2,967	2,249	1,531	1,150

קצבת שאיירים בתוספת השלמת הכנסה

למי שטרם מלאו לו 70 (ש"ח)

שני ילדים ללא הורים	ילד אחד ללא הורים	מבוגר עם 2 ילדים	מבוגר עם ילד אחד	מבוגר יחיד
2,963	2,022	5,962	5,028	2,981

למי שמלאו לו 70 וטרם מלאו לו 80 (ש"ח)

שני ילדים ללא הורים	ילד אחד ללא הורים	מבוגר עם 2 ילדים	מבוגר עם ילד אחד	אלמנה צעירה
2,963	2,022	6,064	5,130	3,042

למי שמלאו לו 80 (ש"ח)

שני ילדים ללא הורים	ילד אחד ללא הורים	מבוגר עם 2 ילדים	מבוגר עם ילד אחד	אלמנה צעירה
2,963	2,022	6,237	5,303	3,151

סיעוד

גמלת סיעוד בכסף (מהוראת שעה להוראת קבע)

ככלל, גמלת סיעוד ניתנת כשירות בעין. שווי הגמלה מועבר לידי חברות הסיעוד ואלו מספקות לזכאי את שירותי הסיעוד, בהתאם לרמת הזכאות שנקבעה לו בידי המוסד לביטוח לאומי.

מאוקטובר 2015 זכאים לגמלה יכולים בתנאים מסוימים לבחור לקבלה בכסף ואף יכולים לשנות את בחירתם בכל עת ולשוב לקבלה כשירותים. לשינוי קדם ניסוי שתוצאותיו הצביעו על שביעות רצון גבוהה בקרב הזכאים שקיבלו את הגמלה בכסף, ולכן הוראת השעה הפכה להוראת קבע.

מספר מקבלי קצבת סיעוד היה בשנת 2015 עמד על 1,160,808, כ-1.0% יותר משנת 2014.

גמלת סיעוד (ש"ח)

גמלה בכסף	גמלת שירותים	
1,594	1,992	לתלוי במידה רבה
2,627	3,284	לתלוי במידה רבה מאוד
2,942	3,678	לתלוי לחלוטין

נכות כללית

הגדלת הקצבה לשירותים מיוחדים וגמלה לילד נכה בעקבות העלאת שכר המינימום

במסגרת חוק שכר מינימום הוחלט להעלות את שכר המינימום בשלושה שלבים (1.4.15, 1.7.2016 ו-1.1.2017) עד סך של 5,000 ש"ח.

בשל תוספת העלות לנכים המעסיקים כוח עזר במשק ביתם (לעיתים אף יותר מעובד אחד), ולהורים לילדים נכים הזקוקים לסיוע יומיומי, הוחלט להעלות את סכום הקצבה לשירותים מיוחדים והגמלה לילד נכה.

אף שתיקון חוק שכר המינימום יוצר מנגנון הגדלה זמני (שלאחריה תהיה שחיקה איטית), ללא עדכון שוטף של שכר המינימום), התוספות המוצעות יינתנו באורח קבע, והגמלה כולה תוסף להתעדכן באופן שוטף לפי שיעור עליית המדד.

תוספת מיוחדת לנכים מונשמים

החל ב-1 באפריל 2015 משולמת תוספת לקצבת שירותים מיוחדים לנכה מונשם בסכום חודשי של 1,817 ש"ח (החל ב-01.04.2015), ותשלום זה מחליף את התשלום ששולם עד כה ממשרד הרווחה בסך 1,100 ש"ח בחודש.

מי שזקוק למכונת הנשמה באופן רצוף בכל שעות היום והלילה, לצורך החלפת הפעולה הטבעית של הנשימה, והפסקת פעולתה של מכונת הנשמה, תגרום להפסקת הנשימה אצל האדם, ותסכן אותו באופן ודאי ומידי. ב"מכונת הנשמה" הכוונה היא למכונה המחליפה באופן קבוע את פעולת הנשימה של האדם, ולא למחוללי חמצן או למכשירים, שנועדו לסייע לנשימה העצמונית.

תנאי הזכאות לתוספת

זכאי לתוספת מי שעונה על שני התנאים האלה:

1. הוא זכאי לקצבה לשירותים מיוחדים בשיעור הגבוה (188%)
2. הוא עונה על הגדרת "נכה מונשם": מי שזקוק למכונת הנשמה באופן רצוף בכל שעות היום והלילה, לצורך החלפת הפעולה הטבעית של הנשימה, והפסקת פעולתה של מכונת הנשמה, תגרום להפסקת הנשימה אצל האדם, ותסכן אותו באופן ודאי ומידי.

ב"מכונת הנשמה" הכוונה היא למכונה המחליפה באופן קבוע את פעולת הנשימה של האדם, ולא למחוללי חמצן או למכשירים, שנועדו לסייע לנשימה העצמונית. התוספת משולמת גם למי שזכאי לקצבה מופחתת בשל הכנסות וגם למי שזכאי לקצבה כעולה, אם הם עומדים בתנאים האלה.

ב-2015 מספר מקבלי קצבת נכות היה 229,745 – עלייה של 1.4% לעומת 2014.

קצבת נכות כללית לחודש – 100% נכות (ש"ח)

תוספת תלויים		נכה עם בן/בת זוג			נכה יחיד
ילד	בן זוג	עם 2 ילדים	עם ילד אחד	ללא ילדים	
937	1,172	5,388	4,451	3,514	2,342

קצבה חודשית נוספת (קח"ן)

קצבה חודשית נוספת תשולם לנכה בנוסף על הסכומים המשולמים לו, אם נקבעה לו דרגת אי-כושר מלאה, והנכות הרפואית נקבעה ל-50% לפחות, ואינו שווה במוסד.

סכום הקצבה החודשית הנוספת הוא בהתאם לאחוז הנכות הרפואית שנקבע לנכה :

- נכות רפואית בין 50% ל-69% - סכום התוספת הוא 252 ש"ח .
- נכות רפואית בין 70% ל-79% - סכום התוספת הוא 306 ש"ח .
- נכות רפואית מעל 80% - סכום התוספת הוא 372 ש"ח .

מי שנקבעה לו נכות נפשית (לפי סעיף 33 או 32א(1) בספר הליקויים) ו/או שכלית (לפי סעיף 91 בספר הליקויים) בין 40% ל-49%, יקבל גם הוא תוספת בסכום של 252 ש"ח.

בעקבות עדכון שכר המינימום, הוגדלו קצבאות שירותים מיוחדים וילד נכה לנכים הקשים, והתווספה קצבה חדשה לנכים מונשמים החיים בקהילה. הגדלה זו, נועדה לאפשר לנכים הקשים, הזקוקים לסיוע של אדם אחר, להמשיך ולהעסיק כח עזר באמצעות הקצבה ולאפשר להם להישאר בקהילה ובסביבת המשפחה. תשלומים לכ-20,000 מבוטחים הזכאים להגדלת קצבה בוצעו בתאריך 12.7.15 ומכתבים נשלחו בהתאם. תשלומים ל 1,025 אנשים מונשמים (בהם 913 ילדים ו 112 נכים קשים) בוצעו בתאריך 5.8.15, ומכתבים נשלחו בהתאם.

קצבה לשירותים מיוחדים

קצבה בשיעור 50%, 111.9% או 188% מקצבת יחיד מלאה, בהתאם לחומרת התלות בעזרת הזולת.

מספר מקבלי הקצבה ב-2015 היה 50,832 - עלייה של כ-10% לעומת 2014.

גמלה לילד נכה

גמלה בשיעור 50% עד 188% מקצבת יחיד מלאה, בהתאם לעילת הזכאות. במשפחה שבה יש שני ילדים נכים או יותר במשפחה, זכאי כל ילד לתוספת של 50% לסכום הגמלה המגיעה לו.

מספר מקבלי הגמלה ב 2015 היה 44,624 - עלייה של 10% לעומת 2014.

ניידות

הביטוח הלאומי מעניק מגוון הטבות למי שיש להם ליקויים ברגליים המגבילים אותם בניידות, כדי לסייע להם השתלב בקהילה ולפתח חיים עצמאיים. מרבית ההטבות ניתנות לבעלי רכב, אולם ניתנות הטבות גם למי שאינם בעלי רכב.

ההטבות משולמות מכספי משרד האוצר, על-פי הסכם הניידות שנחתם בין משרד האוצר לביטוח הלאומי.

לא נעשו שינויי חקיקה בשנת 2015.

קצבת ניידות לנכה מוגבל בניידות בשיעור 80%-100% ומשתכר (ש"ח)

רכב קטן	רכב בינוני	רכב גדול	רכב ענק	
1,544	2,103	2,610	1,540	נוהג בעצמו
1,540	2,099			אינו נוהג בעצמו

מספר מקבלי קצבת ניידות ב-2015 היה 37,910 – עלייה של 3.5% לעומת 2014.

הבטחת הכנסה

דרישת מסמכים ממבוטח

כחלק משיפור השירות נבחנה הדרישה למסמכים באופן גורף והוחלט לייעל את התהליך החל מיום 1.9.2015 כך: הדרישה למסמכים צריכה להתאים לנתוני המבוטח כך שהפקיד יפעיל שיקול דעת ולא ידרוש מסמכים באופן גורף; המסמכים שיידרשו אינם קיימים במאגרי המידע של המוסד; יש להסביר למבוטח על המסמכים הנדרשים, במידה שהדרישה מורכבת.

מספר המקבלים גמלה להבטחת הכנסה היה בשנת 2015 98,347 - ירידה של 5% לעומת 2014.

שיעורי הגמלה להבטחת הכנסה למי שטרם מלאו לו 55 שנים (ש"ח)

מבוגר יחיד	הורה יחיד		אחר		זוג	
	עם ילד אחד	עם שני ילדים	עם ילד אחד	עם שני ילדים	בלי ילדים	עם ילד אחד
1,730	2,897	3,373	2,594	2,897	2,378	2,897

שיעורי גמלה להבטחת הכנסה למי שמלאו לו 55 שנים (ש"ח)

מבוגר יחיד	הורה יחיד		אחר		זוג	
	עם ילד אחד	עם שני ילדים	עם ילד אחד	עם שני ילדים	בלי ילדים	עם ילד אחד
2,162	3,535	4,400	3,103	3,622	3,243	4,281

מזונות

חוק המזונות (הבטחת תשלום, 1972) נועד לסייע לאישה ולילד, תושבי ישראל, שבידיהם פסק דין לתשלום מזונות, והם אינם מקבלים את התשלום מן החייב במזונות.

כאשר החייב אינו עומד בהתחייבות לזון את הילדים בהתאם לפסק-הדין שניתן, החוק מתיר לאישה לפנות לביטוח הלאומי שמשלם לזוכה תשלום חודשי של דמי המזונות, וגובה מן החייב את הסכום שחויב בו בפסק דין למזונות.

הסכום שמשלם הביטוח הלאומי לאישה הוא הסכום שנקבע בפסק דין למזונות או הסכום שנקבע בתקנות - הסכום הנמוך מביניהם. אם גבה המוסד לביטוח לאומי מן החייב את מלוא סכום המזונות שנקבע בפסק הדין, וסכום זה גדול מדמי המזונות שהביטוח הלאומי שילם לאישה, האישה תקבל את ההפרש.

הביטוח הלאומי משלם תשלום מזונות עבור ילד עד הגיעו לגיל 18.

מספר המקבלות דמי מזונות לפי חוק המזונות היה ב-2015 17,038 – ירידה של 4.5% לעומת 2014.

דמי מזונות למי שטרם מלאו לה 55 שנים (ש"ח)

אישה שנישאה מחדש או ילדים בלבד			אישה הנשואה לחייב או אישה לא נשואה			
כל ילד נוסף	שני ילדים	ילד אחד	עם שני ילדים	עם ילד אחד	ללא ילדים	
					ותיקה	חדשה
865	2,963	2,022	3,373	2,897	1,946	1,730

דמי מזונות למי שמלאו לה 55 שנים (ש"ח)

אישה שנישאה מחדש או ילדים בלבד			אישה הנשואה לחייב או אישה לא נשואה		
כל ילד נוסף	שני ילדים	ילד אחד	עם שני ילדים ויותר	עם ילד אחד	יחידה
865	2,963	2,022	4,400	3,535	2,162

אימהות

יציאה לחופשת לידה במקרה של פונדקאות – גם לאב

אף שהחוק בעניין יציאה לחופשת לידה במקרה של פונדקאות נוקט לשון נקבה (אם מיועדת), המוסד מאפשר לבני הזוג לבחור מי מהם ייצא לחופשת לידה, לרבות תקופות החלוקה, בדומה להורים מאמצים.

מחשוב תשלום קצבה מיוחדת

בהתאם לסעיף 62 לחוק ולתקנות אישה שנפטרה במהלך הלידה או בתוך שנה מהלידה, ישלם המוסד קצבה מיוחדת בעבור כל יילוד שנולד באותה הלידה והנמצא בישראל. הקצבה תשולם לבן זוגה בעד פרק הזמן שלא עבד עקב פטירתה (לכל היותר 14 שבועות) למשך 24 חודשים. אם שולמה קצבת שאירים או תלויים, תשולם הקצבה המיוחדת למשך 12 חודשים. החל מאוגוסט 2015 ומדי חודש במהלך שנה מיום הלידה, נערכת בדיקה אוטומטית של הזכאות. הבדיקה נעשתה בדיעבד ליום 1.1.2015.

מספר המקבלות מענק לידה ב-2015 – 177,117, כ-2% יותר משנת 2014.

מספר המקבלות דמי לידה ב-2015 – 123,827, כ-3% יותר משנת 2014.

מענק אשפוז (ש"ח)

מענק אשפוז לפג	מענק אשפוז
198,405	12,513

מענק לידה ליולדת בלידה אחת (ש"ח)

כל ילד נוסף	3 ילדים	שני ילדים	ילד אחד		
			ילד ראשון	ילד שני	ילד שלישי ואילך
4,379	13,163	8,757	1,751	788	525

קצבת לידה (ש"ח)

20-13 חודשים	12-10 חודשים	9-7 חודשים	6-4 חודשים	3-1 חודשים	
3,065	5,254	7,006	8,757	11,209	שלושה ילדים
3,853	6,568	9,633	11,822	14,887	ארבעה ילדים
4,991	8,757	13,136	17,514	21,893	חמישה ילדים

מקסימום דמי לידה לשכירה או עצמאית

ליום 1,459.50 ש"ח ולחודש 43,785 ש"ח

ילדים

הגדלת קצבת הילדים ופתיחת תוכנית חיסכון לילדים

בהתאם לחוק ההתייעלות הכלכלית נקבע כי קצבת הילדים תוגדל למפרע מחודש מאי 2015. עוד הוחלט כי תיפתח תוכנית חיסכון לכל ילד.

הסכום הבסיסי לעניין קצבת הילדים עודכן למפרע לחודש מאי 2015 ושולם בחודש דצמבר 2015.

סכום הקצבה לילד שנולד אחרי יוני 2003:

150 ש"ח	ליד הראשון
188 ש"ח	ליד השני
188 ש"ח	ליד השלישי
188 ש"ח	ליד הרביעי
150 ש"ח	ליד החמישי ואילך

סכום הקצבה לילד שנולד לפני יוני 2003:

150 ש"ח	ליד הראשון
188 ש"ח	ליד השני
188 ש"ח	ליד השלישי
336 ש"ח	ליד הרביעי
354 ש"ח	ליד החמישי ואילך

אין שינוי בשיעור תוספת הקצבה המשולמת למקבלי קצבאות קיום, למי שיש לו 3 ילדים ויותר ומקבל גמלת להבטחת הכנסה או קצבת זיקנה עם השלמת הכנסה – 98 ש"ח לילד השלישי והרביעי בלבד.

מיצוי זכויות בקצבת ילדים

פותחה אפשרות במערכת הממוחשבת בקצבת ילדים לשיגור התראות לפקיד במקרים האלה: משפחה שיש לה ילדים נוספים שאינה מקבלת קצבה בעבורם; זוג הורים שהתגרש שהתיק עדיין לא פוצל ויתכן שיש זכאות למענק לימודים; משפחה שחזרה לארץ ולא חודשה לה הזכאות לקצבת הילדים.

הפקיד יטפל בכל מקרה לגופו, על-פי הנחיות המשרד הראשי למיצוי זכויותיהם של מקבלי הקצבה.

מיצוי זכויות לנשים שהתגרשו (2014-2015)

עם קבלת מידע ממשרד הפנים על גירושין, נשלח לאישה מכתב הכולל טופס תביעה לפיצול התיק וטופס תביעה למענק לימודים. עליה למלא את הטפסים ולצרף את המסמכים הנדרשים. עקב ריבוי מקרים של גרושות שלא מיצו את זכויותיהן למענק למרות פניית המוסד אליהן, הוחלט לפעול גם ע"י איתורן במאגר הנתונים בקובץ מרוכז. הפקידים הונחו ליצור קשר עם הנשים שאותרו לצורך הגשת תביעה מסודרת למענק לימודים.

הגשת תביעה לפיצול תיק ולמענק לימודים באינטרנט

פותחה אפשרות להגיש תביעה לפיצול תיק ולמענק לימודים ללא קוד אישי או סיסמה. התביעה תועבר אוטומטית לטיפולו של הפקיד, ללא צורך בהגעה מיותרת של הלקוח לסניף.

הנפקת אישור תשלומים מיידי

אמהות המעוניינות לקבל אישור שנתי על תשלומי קצבת הילדים או על ניכויים מהקצבה יוכלו לעשות זאת באתר ולקבל את האישור מיד.

בשנת 2015 היה מספר הילדים שבעבורם שולמה קצבת ילדים 2,679,682 – עלייה של 2% לעומת 2014.

מספר הילדים ששולם בעבורם מענק לימודים 56,157 – ירידה של כ-4.5% לעומת שנת 2014.

נפגעי עבודה

על-פי חוק הביטוח הלאומי, כלל העובדים בישראל (שכירים ועצמאיים) מבוטחים כנגד הסיכון להיפגע כתוצאה מעבודה וממחלות מקצוע.

לפי החוק המעסיק נדרש לבטח את עובדיו (למעט שוטרים, סוהרים ועובדי שירות הביטחון) כנגד סיכונים אלה. המעסיקים מבטחים את העובדים הקבועים והזמניים בביטוח יומי או חודשי.

ביטוח נפגעי עבודה נועד לסייע למבוטחים שנפגעו בעבודה ולפצות אותם על אובדן הכנסתם בתקופה שלאחר הפגיעה, שבה נעשו בלתי כשירים לעבוד. לשם כך משלם להם הביטוח הלאומי דמי פגיעה לתקופה של עד 3 חודשים. אם נותרה לנפגע נכות כתוצאה מהפגיעה, הוא יהיה זכאי לקצבת נכות מעבודה או למענק, בהתאם להחלטת הוועדה הרפואית, שבפניה יופיע. בנוסף הנפגע בעבודה זכאי לקבל טיפול רפואי חינם בשל תוצאות הפגיעה.

אם הנפגע נפטר כתוצאה מהפגיעה בעבודה, תשולם לבני משפחתו קצבה או מענק.

לא נעשו שינויי חקיקה בשנת 2015.

גמלאות לנפגעי עבודה (ש"ח)

מקסימום דמי פגיעה ליום	קצבת נכות מעבודה ותלויים מקסימלית לחודש	
656.78	19,703	עובד שכיר שנפגע עד 31.12.1994
1,094.63	32,839	עובד עצמאי או עובד שכיר שנפגעו לאחר 1.1.1995

מספר המקבלים קצבת נכות מעבודה ב-2015 היה 60,411, ירידה של כ-1% לעומת 2014.

שירות מילואים

תהליך חדש למיצוי זכויות למשרתים במילואים ולמעסיקים:

כדי להגדיל את מיצוי הזכויות במילואים, הביטוח הלאומי פיתח בשיתוף משרד הביטחון תהליך ממוחשב לאיתור מעסיקים ומשרתים במילואים שטרם הגישו תביעות לתגמולי מילואים. כל מבוטח יקבל הנחיות מפורטות להגשת התביעה באינטרנט בהתאם למעמדו – שכיר או לא שכיר. במקביל נעשה סקר שבדק את הסיבות לכך שלא הוגשו תביעות.

מקסימום ומינימום תגמול מילואים (ש"ח)

ליום	לחודש	
1,441.33	43,240	עובד שכיר מקסימום התגמול
1,441.33	43,240	עובד עצמאי מקסימום התגמול
196.02	5,881	מינימום התגמול
77.17	2,315	מינימום הענקה לגדנעים

אבטלה

הביטוח הלאומי דואג להבטיח למובטל אמצעי מחיה בתקופת האבטלה עד שיעלה בידו להיקלט בעבודה. דמי האבטלה משולמים למי שהיה עובד שכיר והוא רשום בלשכת שירות התעסוקה כמחוסר עבודה, ומתייצב בשירות התעסוקה לדרוש עבודה.

עליו לפנות ללשכת שירות התעסוקה מיד עם הפסקת עבודתו, ולהתייצב בלשכה במועדים קבועים כפי שייקבעו על ידה. לשכות שירות התעסוקה מעבירות לביטוח הלאומי מדי חודש את הנתונים על מספר ימי האבטלה שנרשמו, ועל סמך נתונים אלה משלם הביטוח הלאומי למבוטח את דמי האבטלה.

לא נעשו שינויי חקיקה בשנת 2015.

מספר מקבלי דמי אבטלה ב-2015 – 69,780, ירידה של כ-3.2% לעומת 2014.

346 ש"ח	הסכום היומי הבסיסי
173 ש"ח	שכר יומי ממוצע לחייל משוחרר
103.80 ש"ח	דמי האבטלה המרביים ליום לחייל שלא עבד לאחר שחרורו
72.66 ש"ח	דמי אבטלה לחייל בהכשרה מקצועית
129.80 ש"ח	התקרה היומית לחישוב ההשלמה לחייל שנשלח לעבודה לא מתאימה
9,550 ש"ח	מענק מלא לחייל משוחרר שעבד בעבודה מועדפת
1,730 ש"ח	הסכום המרבי (שכר יומי מרבי)
370.40 ש"ח	דמי אבטלה מרביים ליום לתקופה הראשונה
246.93 ש"ח	דמי אבטלה מרביים ליום לתקופה השנייה

אסירי ציון

תושב או אזרח ישראל, שהרשות המאשרת הכירה בו כאסיר ציון או כבן משפחה של אסיר ציון שנמצא במאסר או כבן משפחה של הרוג מלכות, זכאי לגמלאות על-פי חוק התגמולים לאסירי ציון ובני משפחותיהם התשנ"ב – 1992. הגמלאות מותנות במבחן הכנסה.

אסירי ציון נכים זכאים גם לגמלה בעין (הטבה) כמו טיפול רפואי ושיקום מקצועי. בן משפחה של אסיר ציון ששוהה בכלא או שנפטר עשוי להיות זכאי גם הוא להטבות.

לא נעשו שינויי חקיקה בשנת 2015.

שיקום מקצועי

על-פי חוק הביטוח הלאומי (1968) ותיקון מס' 13 לחוק (1974), לשיקום מקצועי זכאים:

- מי שנפגעו בעבודה.
- בעלי מוגבלות (מלידה, מתאונה או ממחלה), ואם הם אינם מתאימים לשיקום – בני זוגם.
- אלמנים ואלמנות.

לשיקום מקצועי זכאים גם נפגעי פעולת איבה ובני המשפחות השכולות, במסגרת הטבות חוק נפגע פעולות איבה (1974).

שירותי השיקום ניתנים על ידי עובדים סוציאליים במחלקות השיקום בסניפי הביטוח הלאומי והם כוללים: אבחון והערכה, טרום הכשרה מקצועית, הכשרה מקצועית, ייעוץ לקריירה, תוכניות שיקום מותאמות אישית, השכלה אקדמית והשמה בעבודה. מרבית השירותים ניתנים על-ידי הביטוח הלאומי וחלקם ניתנים במסגרות ייעודיות כגון מרכזי שיקום. תהליך השיקום מתחיל עם פנייה של המבוטח או של נציג הקהילה או ביוזמה של המוסד.

שירות ייעוץ לנכה

בעשור האחרון הושם דגש מיוחד על שירותי הנגשה (לדוגמה, תרגום לשפת סימנים), ועל המודעות לצורכיהם של נכים קשים (שירותי הסעה לשיעורי עזר).

- מתנדבים בסניפים מסייעים למבוטחים למלא טופסי תביעה, מספקים הסבר על הוועדות הרפואיות ומסייעים במיצוי זכויות במוסד ומחוצה לו. השירות פועל כשבע שנים באמצעות 100 מתנדבים.
- מתנדבים בבית חולים מאיר בכפר סבא מגיעים אליו פעמיים בשבוע ומסייעים למאושפזים למלא טופסי תביעה לנכות כללית, נכות מעבודה וסיעוד.

שיקום לנפגעי פעולות איבה

משנת 2000, בעקבות העלייה במספר פעולות האיבה נוספו, במסגרת פעולות השיקום תוכניות התערבות יזומות. במהלך בשנים שחלפו מאז היו יותר מ-2,000 פיגועים, שבהם נפצעו יותר מ-20 אלף איש ונהרגו יותר מ-1,000. במניין הפצועים גם נפגעים של תקריות באזור עוטף עזה לאחר מבצע **עופרת יצוקה**, ותביעות מאוחרות שהוגשו לאחר מעשי טרור היחידים בשנת 2016.

אגף השיקום הקים שירות קהילתי מיוחד לנפגעים אלה, שבהם פועלים כ-300 מתנדבים ברחבי הארץ. בנוסף, נפגעי פעולות האיבה מלווים על-ידי עובדות סוציאליות (פקידות שיקום) המבקרות אותם בבית החולים או בביתם ומספקות תמיכה רצופה בכל התחומים, למשך כל חייהם.

ב-2008 יושרו לקחי מלחמת לבנון השנייה, וקרנות המוסד מממנות טיפולים פסיכולוגיים בתכוף לאירועים, כדי למנוע התפתחות של הפרעות פוסט-טראומטיות. השירות ניתן גם לנפגעים שלא הגישו תביעה.

למרות העומס הרב על אגף השיקום בעקבות פיגועי הטרור, הוא הוסיף ב-2015 לטפל בקבוצות הקבועות באמצעות תוכניות שיקום מקצועיות ומיצוי זכויות רווחה, עם דגש מיוחד על התערבות מוקדמת ועבודה משולבת.

לא נעשו שינויי חקיקה בשנת 2015.

זכויות עובדים בפשיטת רגל ופירוק תאגיד

חוק ביטוח זכויות עובדים בפשיטת רגל ופירוק תאגיד נחקק בשנת 1975, כדי להגן על עובדים, שזכויותיהם נפגעו כתוצאה מקשיים, שאליהם נקלע מקום עבודתם, ובשל קשיים אלה ניתן צו פירוק או צו פשיטת רגל.

בהתאם לחוק, עובד שכיר שמעסיקו פשט את הרגל או שהחברה שעבד בה התפרקה, זכאי לתשלום גמלה מהביטוח הלאומי הכוללת את התשלומים האלה, שמעסיקו נשאר חייב לו, עד לסכום המקסימלי הקבוע בחוק:

1. שכר העבודה
2. פיצויי הפיטורין
3. תשלום לקופת הגמל.

לא נעשו שינויי חקיקה בשנת 2015.

נפגעי איבה

נפגעי פעולות איבה ובני משפחותיהם זכאים, על פי החוק, לתגמולים כספיים ולהטבות שונות, המיועדים לסייע להם ולתמוך בהחלמתם – כגון תגמולים חודשיים, שיקום, מענקים שנתיים ומענקים חד פעמיים. הזכאות נקבעת על פי חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה התשי"ל-1970. התגמולים הכספיים נקבעים על פי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט-1959, והם מחושבים בדרך כלל על פי שכרם של עובדי מדינה בדירוג המנהלי ומתעדכנים בהתאם לעדכונים במשק (הסכמי עבודה או תוספות יוקר).

בן משפחה של נפגע פעולת טרור שנפטר זכאי לקצבה חודשית (באותו שיעור של קצבה המשולמת לבני משפחתו של חייל שנהרג בעת מילוי תפקיד), לשיקום מקצועי ולמענק חד פעמי.

תיקון לחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה

נכים בדרגת נכות 100% או יותר יהיו זכאים לטיפולים רפואיים גם בגין פגיעות ומחלות שאינן קשורות לפגיעת האיבה.

הטבות בתשלום צריכת החשמל לנפגעי איבה

החל מיום 1.12.2015, נפגעי איבה נוספו לאוכלוסיית הזכאים להנחה בתעריף החשמל, בהם נכים הסובלים מנכות בשיעור של 50% לפחות. התיקון מחייב גם ספקי חשמל משניים במתן ההנחה.

תשלום דמי ביטוח

דיווח שכר מקוון ממעסיקים אחת לחצי שנה

במסגרת חוק ההסדרים מיולי 2015 חויבו מעסיקים בשליחת דוח מקוון פעם בחצי שנה במקום פעם בשנה (עד 18.7 ועד 18.1 מדי שנה) ובשליחת דוח פעם בשנה (עד 30.4 לשנה קודמת). באמצעות קבלת דיווח פעמיים בשנה יוכל המוסד למצות זכויותיהם של מבוטחים ולהבטיח כי לא ייווצרו בחשבונם יתרות חובה או זכות לעניין גמלאות או לעניין דמי ביטוח בשל דיווחים מאוחרים.

העלאת שיעור דמי הביטוח למעסיק

במסגרת התוכנית לשימור האיתנות הפיננסית של המוסד לביטוח לאומי ב-2015, החל השלב השלישי בהעלאת השיעור הרגיל למעסיק ב-0.5% נקודות האחוז (מ-6.75% ל-7.25%).

הגדלת השתתפות האוצר בגבייה לענף ילדים

שיעורי קצבת ילדים הוגדלו למפרע ממאי 2015. בעקבות כך, חושבה מחדש הקצבת משרד האוצר לענף ילדים, הואיל ובזמן הפחתת הקצבאות בשנת 2013 הועבר מלוא הסכום שנחסך מההפחתה לקופת האוצר. מסיבה זו, מדצמבר 2015 מממן האוצר את החזרת הקצבאות לרמתן הקודמת.

שיעורי דמי ביטוח הנגבים מהמעסיק ומהעובד לפי ענפים (אחוזים מהשכר)

מיום 1.1.2015	שיעור מופחת	שיעור מלא
סך כולל	6.95	19.25
לענפי הביטוח לאומי	3.85	14.25
זיקנה ושאיירים	1.52	5.89
סיעוד	0.05	0.31
נכות כללית	0.37	2.28
נפגעי תאונות	0.02	0.12
נפגעי עבודה	0.37	1.80
אמהות	0.15	1.36
ילדים	1.32	2.08
אבטלה	0.04	0.36
פש"ר	0.01	0.05
לפי חוקים אחרים	3.10	5.00
ביטוח בריאות	3.10	5.00

ייעוץ לקשיש

שירות הייעוץ לקשיש הוקם בשנת 1972 כפרויקט של גמלאים מתנדבים המסייעים לקשישים אחרים. השירות החל עם מתנדבים מעטים בחמישה סניפים, ועם השנים התרחב מאוד, וכיום פועלים במסגרתו כאלף מתנדבים בכל הארץ.

מתנדבי השירות מקיימים קשר חברתי קבוע ותומך עם הקשישים ומסייעים להם למצות את זכויותיהם בביטוח הלאומי ובארגונים אחרים. העובדה שהמתנדב קשיש אף הוא מאפשרת לו להבין את תחושותיו של הקשיש הנועץ ואת בעיותיו הקשורות לזיקנה.

המתנדבים נדרשים לעבור קורס הכשרה של ארבעה חודשים, שבמהלכו הם לומדים על הצרכים המיוחדים של הקשישים ועל השינויים המתרחשים בגיל הזה, ומפתחים את המיומנויות הנדרשות לעבודה עם קשישים. את השירות מנהלים עובדים סוציאליים מומחים בגרונטולוגיה ובהתנדבות.

עבודתם של אנשי השירות כוללת:

- **ייעוץ:** למרות הקדמה הטכנולוגית, בשל מאפייני הזיקנה, קשישים רבים עדיין מתקשים לממש את זכויותיהם הן בביטוח הלאומי והן בגופים אחרים בקהילה. זאת ועוד: שירותים משלימים וזכויות נוספות המוקנים לקשישים ברשויות ובמסגרות אחרות אינם אחידים ואף הם אינם נגישים דיים. המתנדב היועץ מטעם שירות הייעוץ לקשיש אוסף מהקשיש את המידע הרלוונטי ומספק לו את המידע הדרוש לו למצות את זכויותיו בדרכים שונות (תרגום, שיחה, הפניה פעילה וסיוע מעשי). הייעוץ ניתן בסניפים בקבלת קהל או בטלפון – במוקד טלפוני ארצי בשפות שונות, ובשיחות טלפון יזומות, בעיקר לאוכלוסייה בפריפריה.
- **ביקורי בית ראשוניים:** ביקורי בית ראשוניים מתקיימים אצל קשישים שהוגדרו כאוכלוסיות בסיכון: בני יותר מ-80, סיעודיים, קשישים שמונה בעבורם מקבל גמלה, קשישים שתביעתם לסיעוד נדחתה ואלמנות/אלמנים. הביקורים הם כלי לבקרה ולאיתור קשישים הנמצאים בסיכון והזנחה. המידע המתקבל מאפשר למוסד לוודא כי הגמלאות המשולמות אכן מנוצלות לטובת הקשיש. הביקורים הראשוניים מהווים גם כלי חשוב למיצוי זכויותיהם של מי שמתקשים לממשן עקב מגבלות פיזיות (תוספת השלמת הכנסה לקצבת הזיקנה או השאירים וגמלת סיעוד). המתנדב מקבל הכשרה והדרכה קבועה. התרשמותו מהווה בסיס להערכת מצב הקשיש בידי איש המקצוע בשירות לצורך המשך התערבות והפניה לגורמים המטפלים במוסד ובקהילה.
- **ביקורי בית חברתיים קבועים:** קשישים המרותקים לבתיהם ואינם מקיימים קשר חברתי קבוע ותומך – חשים בידדות. גם אם מתקיימים מפגשים עם מטפלים או נותני שירותים שונים, או שיש בן או בת זוג המטפלים בהם – קשרים אלה אינם נתפסים בעיניהם כקשר חברתי מספק. מתנדבי הייעוץ לקשיש מקיימים ביקורי בית קבועים אצל מי שהביעו את רצונם בכך ושומרים על קשר אישי קבוע איתם. הביקור מהווה גם מקור לבקרה על הטיפול בקשיש.

הקשרים הנרקמים בין הקשישים למתנדבים, לעתים קשרי חברות קרובים, הוכיחו עם השנים את תרומתם הרבה לאיכות חייו של הקשיש ולרווחתו. הביקורים מתקיימים בהתאם לפריסת השירות, למשאבים הקיימים ולשיקול הדעת המקצועי בכל מחלקה של הייעוץ לקשיש.

- **תמיכה לאלמנות ואלמנים** : התאלמנות בגיל הזיקנה היא משבר הפוגע באיכות החיים בהיבטים השונים. מתנדבי השירות פונים בטלפון לגברים ונשים שהתאלמנו, לצורך ניחומים והיכרות, הזמנה ליום מידע מיוחד בנושא זכויות אלמנות/ים והצעה להשתתף בהמשך בקבוצת תמיכה. הקשר נוצר בדרך כלל בסמוך למשבר. קבוצות התמיכה לאלמנות ואלמנים בגיל הזיקנה המתקיימות זה כ-30 שנה, מלוות, תומכות ומייעצות בשעת משבר ומסייעות בהתארגנות להמשך החיים.
- **קבוצות תמיכה לבן או בת זוג של חולה או נכה קשיש** : קבוצות אלה נועדו להקל את הנטל של הטיפול התובעני בו (intensive care).
- **פרויקטים בקהילה בשיתוף הג'וינט** : מתקיימים בהתאם לצרכים ייעודיים של העיר או של הקהילה, במטרה לחזק את הקשישים המתגוררים בקהילה ולספק להם סיוע במגוון תחומים.
- **ימי מידע** : הרצאות ופעילויות בנושאים שונים, מידע לגמלאים חדשים, מידע על זכויות לניצולי שואה, זכויות אלמנות ואלמנים, תמיכה במשפחות של חולי דמנציה, מידע על שירותים בקהילה ועל זכויות בביטוח הלאומי.
- **ימי מידע לאלמנות צעירות** : מידע על זכויותיהן ביטוח לאומי ובקהילה ועל ההיבטים המשפטיים של אלמנות, והזמנתן להשתתף בקבוצת תמיכה.

כל השירותים של שירות הייעוץ לקשיש ניתנים ללא תשלום.

לא נעשו שינויי חקיקה בשנת 2015.

קרנות הביטוח הלאומי

קרנות הביטוח הלאומי הן קרנות לאומיות לפיתוח שירותים חברתיים לאוכלוסיות בסיכון. הקרנות מסייעות בליווי מקצועי ובמימון של פרויקטים לפיתוח תשתיות ושל תוכניות הפעלה לקידום ולשיפור איכות החיים של אוכלוסיות היעד המרכזיות של המוסד: אנשים עם מוגבלויות, קשישים, ילדים ובני נוער בסיכון, נפגעי עבודה, מקבלי הבטחת הכנסה ומובטלים. פעילות הקרנות מעוגנת בחוק הביטוח הלאומי.

בקשות לסיוע מגיעות לקרנות בשתי דרכים עיקריות: בעקבות פרסום של "קול קורא" ייעודי לתחום מסוים שהמוסד מפרסם או פניות יזומות של גופים שונים.

חממה למיזמים חברתיים חדשניים (Hub)

ב-2015 פעלו הקרנות, בשיתוף ג'וינט ישראל להקמת חממה למיזמים חברתיים, שנועדה לאתר יוזמות חברתיות חדשניות ותסייע בפיתוח ראשוני שלהן, ולאחר תקופת ניסוי יוכלו להיקלט בקרנות הביטוח הלאומי ובג'וינט. מחזור ראשון של החממה מתוכנן להתחיל לפעול בשלהי שנת 2016.

הגשת בקשות באינטרנט

כחלק מהמאמץ לדיגיטציה של שירותי הממשלה, הקרנות פועלות משנת 2015 לפיתוח מערכת להגשת בקשות באינטרנט. המערכת, המוקמת באמצעות חברת Microsoft, תגביר את הנגישות והשקיפות של הקרנות לציבור הרחב, תשפר את רמת התקשורת עם הגופים המגישים את הבקשות ותייעל את ניהולן בידי הקרנות. המערכת עתידה לעלות לאתר המוסד בסוף שנת 2016.

הקרון לפיתוח שירותים לנכים

הקרון מסייעת לרשויות מקומיות ולעמותות במגזר השלישי לפתח שירותים לאנשים עם מוגבלות קשה או קלה כדי לשלבם בחברה ובעבודה ולשפר את רווחתם. הסיוע ניתן בפיתוח תשתיות ובהצטיידות במגוון תחומים: מסגרות לגיל הרך, החינוך המיוחד, שיקום תעסוקתי, דיור מוגן בקהילה, פעילויות פנאי, ספורט ושמירה על אורח חיים בריא, שיפור התנאים הפיזיים ואיכות החיים במוסדות ורכישת ציוד לשיקום, סיוע בהנגשת אתרים ומבני ציבור ועוד.

תמיכה במחקר ופיתוח של פתרונות טכנולוגיים לאנשים עם מוגבלויות

ב-2015 השיקה הקרן לפיתוח שירותים לנכים מסלול משותף לתמיכה במחקר ופיתוח של פתרונות טכנולוגיים לאנשים עם מוגבלויות בשיתוף לשכת המדען הראשי במשרד הכלכלה. המיזם נועד להגביר את ההשתלבות של אנשים עם מוגבלויות בחברה ובשוק העבודה.

ב-2015 חלה עלייה ניכרת בהשקעות של הקרן בשלושה תחומים – דיור בקהילה, פנאי וחינוך מיוחד, ועלייה בהיקף הסיוע למסגרות טיפול לאנשים ברצף האוטוטיסטי, הסובלים ממחסור של ממש בשירותים מתאימים. בסך הכל סייעה הקרן ל-22 מסגרות טיפול לאנשים ברצף האוטוטיסטי: הוקמו בקהילה מעונות יום שיקומים ונרכש ציוד לבתי ספר וגנים לחינוך המיוחד, למרכזי טיפול לבוגרים ולדיור.

קרן סיעוד

הקרן מסייעת לגופים בפיתוח שירותים לקשישים מוגבלים בקהילה (למשל מרכזי יום) ובמוסדות (בתי אבות ציבוריים ופרטיים). הסיוע ניתן לפיתוח תשתיות ולהצטיידות ולפיתוח מודלים חדשניים של מסגרות לקשישים מוגבלים בקהילה ובמוסדות. הקרן מסייעת גם בפיתוח תוכניות מניעה לקשישים העלולים להידרדר מבחינה בריאותית: לחצני מצוקה חכמים לדמנטיים, שירותי סיעוד בבית וקבוצות תמיכה לבני משפחה מטפלים. בנוסף, הקרן עוסקת בפיתוח הכשרות לכוח אדם בבתי אבות כדי לשפר את עבודתם.

בשנת 2015, בהמשך לעבודה בשנים האחרונות, סייעה הקרן בתחומים האלה: פיתוח תשתיות ושדרוג בתי אבות בהתאם לתוכנית 2016 של משרד הבריאות והקמת ושיפוץ מרכזי יום לתשושים ולתשושי נפש; גיבוש תוכניות ניסיוניות חדשניות (תפעול מחלקות תשושים בבתי אבות בשיטת אשכולות הדיור, הפעלת מרכזי יום במודל עבודה גמיש [משמרת שנייה] ותוכנית משפחות מלוות לקשישים מוגבלים עירייתיים); במסגרת התוכנית הלאומית לטיפול באלצהיימר – פיתוח מוקד 24 שעות ביממה לחולים דמנטיים ותוכנית לתמיכה במטפלים עיקריים בקשישים דמנטיים. בנוסף הרחיבה הקרן לעוד ארבעה יישובים את המודל משולב לטיפול בקשישים עם צרכים מורכבים המתגוררים בקהילה.

הקרן למפעלים מיוחדים

הקרן למפעלים מיוחדים מסייעת לגופים ציבוריים ופרטיים לפתח שירותים חברתיים בעלי מרכיב ניסיוני וחדשני למגוון אוכלוסיות, רובן המוגדרות בסיכון: משפחות בעוני ובאבטלה, קשישים, אנשים עם צרכים מיוחדים ועוד. הקרן מעניקה ידע וניסיון מקצועי בפיתוח שירותי רווחה ומשתתפת במימון השירות והמחקר המלווה. במיזמים רבים הקרן פועלת בשיתוף עם משרדי הממשלה.

בשנת 2015 סייעה הקרן למיזמים והתוכניות האלה: לתוכניות לצמצום בדידות בקרב זקנים בקהילה; עידוד פעילות גופנית בקרב אוכלוסיות עם מוגבלות; הקמה והפעלה של מתחמים משלבים בפארקים עירוניים; הקמת מרכזים עירוניים ואזוריים לילדים ובני נוער הסובלים מבעיות רגשיות ונפשיות (על-פי מודל ההד-ספייס שפותח באוסטרליה); פיתוח מודל עיר נגישה באמצעות הקמת מרכז הדרכה ולימוד לאנשי מקצוע ולציבור בתחום הנגשת המרחב העירוני (בשיתוף הקרן לפיתוח שירותים לנכים).

הקרן פרסמה גם קול קורא שבמסגרתו התקבלו כ-150 תוכניות הנמצאות בשלבי מיון ראשוניים והחלה בתכנון ופיתוח חממה למיזמים חברתיים בשיתוף הגוינט.

קרן לילדים ונוער בסיכון

הקרן לילדים ונוער בסיכון פועלת לקדם את הטיפול בילדים ובני נוער שטרם מלאו להם 18 שנים הנמצאים בסיכון בשל הזנחה, התעללות, אלימות ופגיעה מינית, לרבות ילדים ובני נוער שעברו על החוק, משתמשים בסמים או חשופים לתנאי חיים מסכנים. במקרים מיוחדים, הקרן פועלת גם בקרב צעירים בסיכון (עד גיל 23). הקרן מסייעת לפיתוח והטמעה של מודלים ותוכניות מערכתיות בהתאם לצורכי הילדים הללו ופועלת בשיתוף עם משרדי ממשלה (משרדי הרווחה, החינוך, הבריאות, הקליטה והכלכלה), קרנות פרטיות, ארגונים ציבוריים וארגונים עסקיים.

בשנת 2015 פעלה הקרן בתחומים האלה: **ניצוץ לעתיד בטוח** – הכנה לתעסוקה ולחיים עצמאיים לצעירים בשירות אזרחי וצבאי; פיתוח מודל התערבות בקרב ילדים במצבי הזנחה ובני משפחותיהם (בשיתוף קרן רש"י ומשרד הרווחה); ופיתוח מודל להתערבות ולהעצמת בני נוער יוצאי אתיופיה.

קרן מנוף למניעת תאונות בעבודה

קרן מנוף מיועדת למימון פעולות למניעת תאונות בעבודה ולעידוד תוכניות להגברת הבטיחות והגהות בעבודה: מימון מחקרים בתחום הבטיחות והגהות בעבודה ויישום מסקנותיהם במפעלים; פיתוח ושיפור אמצעי בטיחות חדשניים; איתור סיכונים מקצועיים ומפגעים בטיחותיים במקומות עבודה; סיוע ברכישת אמצעי בטיחות חדשניים; והסברה, הדרכה ופרסום בנושאים אלה.

בשנת 2015 עסקה הקרן בקידום בטיחות ובריאות בחקלאות ובבנייה, בסיוע להטמעת התקנות החדשות בנושא בטיחות בעבודה ובקידום בריאות העובד.

אמנות בינלאומיות

אמנה בינלאומית לביטחון סוציאלי היא הסכם שנחתם בין מדינת ישראל לבין מדינה אחרת, כדי לשמור על הזכויות הסוציאליות של מי שעברו ממדינה למדינה וכדי למנוע כפל תשלום דמי ביטוח מישראלים השוהים בחו"ל ועובדים שם.

המדינות שעמן חתמה ישראל על אמנות הן: בריטניה הולנד, צרפת, בלגיה, אוסטריה, גרמניה, שוודיה, שווייץ, דנמרק, פינלנד, אורוגוואי, צ'כיה, נורווגיה, בולגריה סלובקיה ורומניה. אמנה המסדירה מניעת כפל תשלום דמי ביטוח לאומי בלבד נחתמה עם קנדה.

האמנות חלות על תושבי ישראל ועל אזרחי המדינות הללו ובני משפחותיהם ובכל אמנה מפורטים ענפי הביטוח הלולים בה. האמנות הרחבות כוללות את רוב ענפי הביטוח: זיקנה, שאירים, נכות, נפגעי עבודה, ילדים ואימהות.

אמנה חדשה עם איטליה

בדצמבר 2015 נכנסה לתוקף אמנה עם איטליה שהחליפה אמנה מצומצמת שהסדירה רק פטור מתשלום דמי ביטוח לעובד שנשלח בידי מעסיקו למדינה השנייה. האמנה החדשה מסדירה מניעת כפל דמי ביטוח כך: עובד שנשלח למדינה השנייה ע"י מעסיקו לתקופה של עד 24 חודשים מבוטח במדינה השולחת. אפשר להאריך בהסכמה הדדית לתקופה נוספת של עד 24 חודשים. דיפלומטים, עובדי ציבור וחבר עובדים נייד במפעלי תעבורה או תעופה או בכלי שיט, מבוטחים בלי הגבלת זמן במדינה השולחת.

תוכניות לשנת 2016

שירות לקוחות

- ✓ המשך פיתוח מערכת חדשה לתפעול המוקד הטלפוני.
- ✓ פיתוח שירותים אוטומטיים וניתוב השיחות.
- ✓ ביצוע התאמות של **מערכת תבל** לערוצים השונים (דלפק, שירות אישי, הזמנת אישורים באינטרנט ועוד).
- ✓ חיבור סניפים נוספים למערכת זימון התורים.
- ✓ המשך פיתוח השירות האישי באינטרנט לשקיפות הטיפול בתביעות.
- ✓ הגשת תביעות בטלפון.
- ✓ **נכים למען נכים** – גיוס נכים לעזרה במילוי טפסים לנכים אחרים.

סיעוד

- ✓ יישום השלב השני של המלצות ועדת בן יהודה להערכות התלות: הכנת טופס אינטראקטיבי לשימוש המעריכים; רכישת מדים למעריכים; הגברת שיתוף הפעולה עם הרופאים בקהילה; הסברה לציבור המקצועי ולציבור הרחב; הדרכות לרופאים מומחים בגריאטריה; שינוי ההערכה הנעשות בידי רופאים מומחים בגריאטריה; שינוי הבדיקות לבני 90 ויותר.
- ✓ הרחבת קביעת הזכאות במסלולים המהירים.
- ✓ הקדמת הזכאות לגמלת סיעוד ליום השמיני לאחר הגשת הבקשה (במקום ליום הראשון בחודש הבא).
- ✓ הפעלת פרויקט **מחלקה ראשונה** בבית החולים סורוקה.

מילואים

- על-פי החוק כיום, חישוב התגמול למשרת במילואים שלא חלפו 60 יום בין תקופת שירות אחת לשנייה ייעשה לפי הגבוה מבין השניים: הכנסות ברבע השנה שקדם לשירות, או ההכנסות ברבע השנה שקדם לשירות הקודם, ללא כל הגבלה למפרע.
- ✓ מוצע תיקון לחוק, שלפיו תוגבל משיכת ההכנסות מהעבר לשנה אחת בלבד כך שמעבר לשנה זו יחושבו תגמולי המילואים לפי הכנסותיו העדכניות ברבע השנה שקדם לתחילת השירות של המשרת במילואים (התיקון אינו פוגע בהסכם צוות אוויר).
- ✓ מוצע תיקון בחוק שיגביל הגשת תביעה לתגמול מילואים לכל היותר לשבע השנים האחרונות – תקופת ההתיישנות הנהוגה בישראל (במקום עד 1992 עד כה).

קרנות

קרן סיעוד

- ✓ פיתוח מודל המשלב בין משרדי הממשלה בכל הקשור לטיפול בקשישים עם צרכים מורכבים (בריאותיים וחברתיים).
- ✓ הפעלת התוכנית הלאומית לטיפול בדמנציה.
- ✓ פיתוח טכנולוגיות חדשניות תומכות לקשישים סיעודיים.

הקרן למפעלים מיוחדים

- ✓ הרחבת מיזם **מהפכה בהשכלה גבוהה** למוסדות טכנולוגיים ולקורסים להכשרה מקצועית.
- ✓ תוכניות לקידום אורח חיים בריא לאנשים עם מוגבלות.

הקרן לילדים ונוער בסיכון

- ✓ מכינות לבני נוער וצעירים בסיכון.
- ✓ תוכניות לאוכלוסיות מיוחדות, למשל נערות בסיכון.

הקרן לפיתוח שירותים לנכים

- ✓ עידוד מעבר של דיירים ממעונות של משרד הרווחה למגורים בקהילה.
- ✓ עידוד אנשים עם מוגבלות להשתלב בפעילות פנאי בקהילה (בדגש על מתנ"סים).
- ✓ פיתוח טכנולוגיות תומכות לאנשים עם מוגבלויות.